بیۆگرافیای برسیێتی. شەماڵ بارەوانی

بیۆگرافیای برسیێتیی، ڕۆمانێکی (٢٣٩) لاپ□□□ی□ و لە قاڵبی یادداشتی ڕۆژانەی ژیانی نووسەری بەلجیکی خاتوو(ئیمیلی نۆسۆمب”ـە و یەکەم چاپی لە ساڵی ٢٠٠٤ لێ بڵاوبووەتەوە. لە بیۆگرافیای برسیێتیدا نووسەر باس لەو گەڕان و سوڕان و ڕاگوازتنانەی خانەوادەکەی خۆیمان بۆ دەکات لەم وڵات بۆ ئەو وڵات، لە ژاپۆنەوە بۆ چین، دواتر ئەمریکا، بەنگلادیش، ئینجا هیند و کەمبودیا. نووسەر لە میانیدا باس و وەسفی هەر یەکێک لەو ڵاتانە دەکات و قسە لەسەر ژیانی خەلک، کولتووری دانیشتووان، سیستەمی سیاسی، دابونەریت، ئایین و سروستی کۆمەڵگەکانیان دەکات. نووسەر لە جۆرەکانی خواردن و ئەو خواردنانەی کە خۆی حەزیان لێ دەکات دەدوێت. هەروەها باسی سەردەمی منداڵی خۆی و چیرۆکی برسیێتیی خۆی لە کاتی منداڵیدا دەکات. هەروەها نووسەر باس لە ئنتیباعات و هەست و تێڕامانەکانی خۆی دەکات لە بارەی ئەو وڵاتە جیاوازانەی تێیاندا ژیاوە. ئەو هەموو وڵاتانەی بە هۆی کاری دیبلۆماسی باوکییەوە وەک بالیۆزی (بەلجیکا) تێیدا دەگیرسانەوە. نووسەر باس لە ژیانی منداڵی خۆی دەکات لە ژاپۆن و وەسفی تابلۆ جوانەکان و دیمەنە دڵڕفێن و سروشتە ڕەنگین و گوڵ و گوڵزارە ناوازە و چیا بەرزەکان و شوێنەگەشتیارییەکان و درەختە ئەفسووناوی و کەشە چێژبەخش و جادووییەکەی ئەو وڵاتە دەکات. جێهێشتنی ژاپۆن و ڕۆیشتنیان بۆ چین لە ساڵی ١٩٧٠، بۆ ئەو شۆکێکی مەزن و ئازارێکی زۆر تاڵ و بە سوێ دەبێت. ئەو ڕۆیشتنەی کە نووسەر بە تراژیدیای ژیان و وێرانبوونی جیهانە جوان و ئەفسوناوییەکەی خۆی یەکسانی دەکات. ئەو ژاپۆنەی بە دایکی خۆی و نیشتیمانە خۆشەویستەکەی خۆی دادەنێت. نووسەر دوای دابڕانی ئەو هەموو ساڵە لێی، کاتێک لە ساڵی١٩٨٩ دووبارە لەگەڵ (ژۆلێت)ی خوشکی بۆی دەگەڕێتەوە، دەبینێت شوێنەواری یادەوەرییەکانی پێشووتر و سەردەمی منداڵی، زۆربەیان وێران و ون بوونە و هیچ شتێک لە شوێنی خۆیدا نەماوە و ژاپۆن لە ئەنجامی ئەوگۆڕانکارییە خێرایەی کە بەرۆکی سیمای ژیانی خەڵک و شار و وڵاتی گرتووەتەوە، هەموو شتێک گۆڕانی بەسەردا هاتووە و ڕابردوو و کۆن لەناو ئێستا و نو□گ□ری و نوێدا ون بووە. هەروەها نووسەر باسی ئەو قۆناغەی ژیانی خۆی دەکات لە پەکینی پایتەختی چین و لەو برسیێتییە دەدوێت کە بە هۆی شۆڕشە کولتوورییەکەی ماو تووشی ئەو

وڵاتە بوو و وڵات لە سایەی ئەو شۆڕشە کولتوورییە بوو بە گرتووخانەیەکی مەزن، وەک نووسەر دەڵێت. لە درێژەی باس و گێڕانەوەکەیدا، نووسەر باس لە ژیانە ناخۆشەکەی خۆیان و گەلی چینی میللی دەکات لە سایەی سیستەم و دەسەڵاتی(ماو). ئەو وڵاتەی نووسەر لە هەموو شتێکیدا، بە دژ و پێچەوانەی ژاپۆنی دەزانێت. ئەو ژاپۆنەی بە بەهەشت پێناسەی دەکات و هەموو ئەو وڵاتانەی بۆی دەچێت، لە بەرانبەر ژاپۆندا، بە تاراوگە و نامۆیی و ماڵی غوربەت و شوێنی غەریبییان دەزانێت. نووسەر دواتر لەسەر ئەوقۆناغە دەدوێت کە چین جێ دەهێڵن و دەڕۆنە ئەمریکا و شاری نیویۆرک لە ساڵی١٩٧٥.

“هەواڵمان پێگەیشت کە ئێمە لە میانی وەرزی هاویندا دەگوازینەوە بۆ نیویۆرک. هەواڵەکە شۆکی کردم. لە تەمەنی هەشت ساڵیدا بووم، ژیانمان لەژێر نەخشەیەکی پلان بۆ دانراوبوو لە چین. سێ ساڵە ئێمە لە ژیانێکی سەخت و لەژێر چاودێرییەکی توند لە گیتۆسان لی تۆن، بە ترس و تیرۆرێکی تا ڕادەی مردن دەور درابووین. ئێمە سێ ساڵ بە سەربازە چینییەکان دەور درابووین. ئەو سەربازانەی وەکوو سێبەر لە هەموو شوێنێک لەگەڵماندا بوون و چاودێری هەموو جووڵە و قسە و ڕەفتارێکیان دەکردین. دواتر کەلوپەلەکان و جانتاکانمان کۆکردەوە و بە پێنج پاسپۆرت (پاسپۆرتی خۆی و براکەی و ژێلەتی خوشکی و باوک و دایکی)، ڕۆیشتین بۆ فڕۆکەخانەی پەکین و ئینجا لەوێشەوە بۆ فڕۆکەخانەی کەندی. فڕۆکەکە بە ئاسمانی بیابانی گۆبی و دوورگەی سەخالین و والکتشامکا فڕی و گەیشتین بە نیویۆرک. نووسەر باس لە ژیانی ئەمریکا و خوێندن و گەشت و گەڕانی خانەوادەکەیان لە کاتی پشووەکانی هەفتە و پشووەکانی تر دەکات بە شوێنە گەشتیارییەکان و ناو دارستانەکانی ئەو وڵاتە. ئینجا باس لە بەنگلادیش دەکات، دوای ئەوەی ئەمریکا جێ دەهێڵن و ڕوو لەو وڵاتە دەکەن. نووسەر لە بارەی ژیانی بەنگلادیش لە ساڵی ١٩٧٨ دەڵێت بەنگلادیش کینایەتێک بوو لە شەقامێکی پڕ لە خەڵک، لەو خەڵکانەی لە لێواری مەرگدا بوون بە هۆی هەژارییەوە. وڵاتێک، کابووسی برسییەتی تەنگی بە ژیانی هەڵچنیبوو و بوونی مرۆڤی دەهاڕی. برسییەتییەکی کوشندە، خوێنی بەنگلادیشییەکانی دەمژی. باوکم ئەو کاتە لە لێواری تەمەنی چل ساڵیدا بوو، منیش یازدە ساڵە بووم. ئینجا نووسەر درێژە بە گێڕانەوەی چیرۆکە تراژیدیاکانی ژیانی خەڵکی ئەو وڵاتە دەدات و باس لە خراپی کوالێتی ژیان و سیستەمی تەندروستی و سێکتەرەکانی تری ژیان دەکات لە بەنگلادیش و لە نەهامەتی خەڵکە داماو و هەژارەکەی دەدوێت. ئینجا باس لەو قۆناغە دەکات کە دەڕۆن بۆ هیندستان و ئەو وڵاتە بە زێدی بەهەشت وەسف دەکات. پاشان باس لە بۆرما و ژیانی خەڵکی ئەوێ دەکات، دوای ئەوەی هیند جێ دەهێڵن و لەو

وەڵاتە دەگیرسێنەوە و نووسەر بە جوانترین وەڵاتی سەر زەوی پێناسەی دەکات. ئەوە پوختەیەک بوو لە بارەی ئەو شاکارە ئەدەبییەی خاتوو ئیمیلی. ماوەتەوە بڵێم:

برسییەتییەکەی نووسەر لێرە کردوویەتی بە ناونیشانی ڕۆمانەکەی، بە تەنها مەبەست لەی برسییەتیی فیزیکی و حسی نییە، کە مرۆڤ خواردن و خۆراک نەبێت بیخوات، بەڵکو برسییەتییەکی سایکۆلۆژی و مەجازی و مەعنەوییە. برسییەتیی خۆشەویستییەکی بە کۆتایی. برسییەتیی گەیشتن به پلەی کەمال. برسییەتیی ڕۆشنبیری و گەشت و گەڕان و دۆزینە و زانست و...هتد.

ئیمیلی نۆسۆمب باوکی دیبلۆماتکار و بالوێزی بەلژیکا بووە و خۆی لە ساڵی ١٩٦٦ لە شاری(کوبێ) لە ژاپۆن لە دایک بووە و تاکو تەمەنی ٥ ساڵی لەو وەڵاتە ماوەتەوە و دواتر بە هۆی کاری دیبلۆماتکاری باوکییەوە بە هەموو ئەو وڵاتانە دەڕوات کە ئاماژەمان پێدا3.

نووسـەری دژە زمـان.. بەختیـار محەمەد

نووسەری کورد هەیە، بە شێوەزارەکانی زمانی کوردی دەڵێ: زمان. بەنموونە: دەڵێ زمانی هەورامی، زمانی سۆرانی…؛ ئینجا لەمەش خراپتر، لە نێوان ئەم دوو شێوەزارەدا باسی وەرگێڕان دەکا: وەرگێڕان لە زمانی هەورامی بۆ زمانی سۆرانی. ئەوەتە لە گۆڤاری (کاروان) ی ژمارە (255) دا، نووسەرێك بە ناوی (ڕەشاد مستەفا سوڵتانی) دەڵێ: ((بەڕێز کاك ڕەزا بەهمەنی ڕۆمانێکی بە زوانی هەورامی نوسیوە. لە لایەن بەڕێز سەرکاو فەیروزەوە بۆ سەر زمانی سۆرانی تەرجومە کراوەتەوە. دەقی ئەسڵی 443 لاپەڕەیە و سۆرانییەکەی 398 لاپەڕەیە.

سەرجەم 25 کاپیتاڵە کە دوو بەشی نزیکی زمانی کوردی نوێنەرایەتی دەکەن… نووسەر شیاوی ڕێز و قەدەرزانینە و ئەگەرچی نووسراوە بە هەورامی لە ئاستی بەرزدا نییە، بەڵام پێ دەچێت شەپۆلێك لە ڕووناکبیران هیمەتیان نواندووە و ئێستا بە زوانی هەورامی پەخشان دەنوسن. نوسین بە زوانی هەورامی هەنگاوێکی زۆر ئەرێنیی و پێشکەوتووانەیە. زوانی هەورامی لە بەستێنی شیعردا تا دێت بخوازێت

دەوڵەمەندە و لە بەستێنی پەخشاندا لە ئاستی شیعردا گەشەی نەکردووە. پیداگۆگی و پەروەردە و بارهێنان بە زوانی هەورامی نابێتە وەلانان یا کز کردنی زمانی کوردی ناوەندی کەبە زمانی معیار یا زمانی ستاندارد ناسراوە…)).

سەرنج بدەن: نووسەر، نەك هەر شێوەزارەکان بە زمان دەناسێنێ و بەڵکو لە زمانی کوردییشیان جودا دەکاتەوە و وەك زمانی سەربەخۆ لە ڕیزی زمانی کوردی ناویان دەهێنێ. واتە بەپێی دەربڕین و وەسفی ئەو، ئێمە زمانی هەورامی و زمانی سۆرانی و زمانی کوردییمان هەیە؛ چونکە ئەو بە ئاشکرا دەڵێ ((… زوانی هەورامی نابێتە وەلانان یا کز کردنی زمانی کوردی ناوەندی…)). بە بۆچوونی من، ئەم تێڕوانین و باوەڕە، نەك هەر هەڵەیە، بەڵکو مەترسیداریشه: مەترسییە بۆ سەر ڕەوشی پەرێشانی زمانەکەمان. بە پێی پێوەری ئەم برادەرە بێ، دەبێ لەمەودا بە هەموو شێوەزارێکی زمانەکەمان بڵێین زمان، وەك: زمانی زازاکی، زمانی بادینی، زمانی کورمانجی… تاد. ئەو دووچاری ناکۆکییەکی کوشندە بووە لەگەڵ خۆی: کاتێك، کە لە پاڵ ناوی زمانی کوردی، ناوی زمانی سۆرانی و هەورامی دەهێنێ، وەك بڵێی ئەم دوو لکی شێوەزارە دوو زمانی سەربەخۆ بن و پێوەندی ڕاستەوخۆیان بە زمانی کوردییەوە نەبێ.

دەسا زمانی کوردی کامەیە؟ ئەی شێوەزارەکانی کامانەن؟… ئەم دوو پرسیارەم بۆ خاوەنی گوتاری ((ڕۆمانی چنارە)) یە، بەڕێز کاك ڕەشاد مستەفا سوڵتانی.

بڕوانە: گۆڤاری کاروان، ژمارە 255 زستانی 2024، ل 91

بەختیار محەمەد

سەبەرەکەی ڕام.. کورتە چیرۆک – ئیمان سامی

“٢٢ی دیسەمبەر” ڕام خۆشەویستەکەی لەدەستدا. تاکە شت کە بۆ ڕام’ی جێهێشت سەبەرەکەی بوو، ڕۆژێکی هێندە تاریک بوو هەوری ڕەش تەواوی شاری دا پۆشیبوو. هەندەی نەبرد ئەوەی لە ئاسمان بوو داباری، وەک

بەڵی ئاسمان بیەوێت زەوی بە ئەبەد غەرق بکات.
ڕام ئەو کوڕە ١٩ساڵە بوو، لە مەملەکەتێک دەژیا دەیانزانی کە لە چ تەمەنێک کۆتایی بە ژیانیان دێت. نزای دەکرد تا ئاسمان ئارام بێتەوە و ئەگەر بۆ تەنها جارێکیش بێت خۆر دەرکەوێتەوەو بتوانێت لەگەڵ سێبەرەکەی بدوێت.
باران و بەفر وەک ئەوەی بیانەوێت خێرا بگەن بە دوایین مەنزڵگەیان بەخێرایی دادەبارین، دابارینێک کە یەکەمجار بوو مەملەکەتەکەی رام بەخۆیەوە ببینێت، بەفر و باران و ڕەهێڵە وەک ئەوەی چەند ماددەیەکی کیمایی بن و ئاوێتەی یەکتر ببن و هەڵبچن، بە درێژایی ٢١ ڕۆژ بە خوڕ دادەبارین بەجۆرێک تا ئاسمان چۆڵایەوە و دواین دڵۆپی باران و کڵۆی بەفر کەوتنە سەر شانی رام، ئیتر وردە وردە خۆر دەرکەوت.
ڕام لە هەناسەدان وەستابوو، دەیڕوانیە زەوی تا سێبەرەکەی دەرکەوێت، دوایی چەن خولەکێک لە وەستان سێبەرەکەی دەرکەوت. ڕام چاوەکانی بەتەواوی کرابوونەوە، ئەو کە هێشتا لە لە دیتنی سێبەرەکەی تێر نەببوو، چیبینی؟! بینی سێبەرەکەی خەریکە زیاتر و زیاتر لەخۆی دوور دەکەوێتە! سێبەرەکەی وەک ئەوەی پەرجوو بکات چەند وشەیەکی خزاندە گوێچکەی ڕامەوە " دابەزە بۆ دۆڵی نەمران!"
ڕام بە ونبوونی سێبەرەکەی هیوای بە ڕۆژە پڕ خۆرەکانیش نەما و جەستەی کەشەنگی وەک بارستەی سەهۆڵین سارد ببوو، تەواو ئۆقرەی لێ بڕا بوو، هێندە بە قوڵی چوبەوە ناخی خۆی خەریک بوو خۆی دەخواردەوە. بڕیاری دا دابەزێت بۆ دۆڵی نەمران بۆ گەیشتن بە مەعشوقەکەی. هەر لەگەڵ گەیشتنی بە کەناری دۆڵەکە سێبەرێک هات بەدەمیەوە. سێبەرەکە سێبەری نەمری جۆرجیۆس بوو! جۆرجیۆس رێبەرایەتی رامی دەکرد بۆ قوڵایی دۆڵەکە، دۆڵەکە قوڵتربوو لەوەی ڕام دەیبینی، بەڵام بێ گوێدان بە هیچ مەترسیێک بەردەوام بوو لە ڕۆیشتن، ڕێڕەوێک کە ملیارەها ساڵی پێویست بوو بۆ ئەوەی چاو ببیڕێت. هەر لەسەرەتای ڕێڕەوەکەوە بەقەد دڵۆپی هەموو زەریاکان سێبەر لە ڕاست و چەپی ڕام وەک جوڵەی گرۆهی مێروولەکان دەجوڵان و وەک تارمایی لە ڕۆح و جەستەی ڕام نزیک دە بوونەوە. ئینجا جۆرجیۆس ئەو گۆچانەی کە بەدەستیەوە بوو دای بە ڕام و کشایەوە، کشایەوە، دەیزانی کە ئەوە دوا سنوری ئەوە!
ئیتر وەک ئەوەی هێزێک لە ناوەوە پێی بڵێت، گۆچانەکەی بە زەویدا چەقاند و عەرشی پیرۆزی پەتڕۆس دەرکەوت. دوازدە سێبەر دەرکەوتن و هەر یەکەیان ٤٠ کەزیان لە ملی رام ئاڵاند، بۆ ئەوەی بە نەمری بمێنێتەوە، لەگەڵ ئاڵاندنی هەر کەزیەک لە گەردەنی ڕامەوە، فیلیپۆس یاساکی نەمریی دەخوێندەوە، تا گەیشتە یاسای ٤٨٠ ئینجا بە

دەنگێکی بەرزتر گوتی، “هەرکەس نەمر بێت مەرگی تەواوی ئازیزانی دەبینێت.” ڕام بە بیستنی ئەم یاسایە خەریک بوو جەستەی وەک لاولاوێک وشک ببێتەوە، دارەکەی لە زەوی□دا دەرهێنا و سێبەرەکەی بۆ هەتاهەتایە لە نێوان ژیان و مەرگدا هەڵواسرا و عەرشی پێترۆس وتەواوی دۆڵەکەش بوون بە تراویلکە!

چیرۆک\ مێوان.. نووسینی: ئامانج شێروانی

بەپڕەپڕ خۆی تێپەستا ناو پاسەکە و بەرەو ماڵەوە بەڕێ کەوت. هەرچەندە هێشتا بانگی نیوەڕۆی نەدابوو، کەچی بەناچاری مۆڵەتی وەرگرتبوو بۆ ئەوەی زوو بگەڕێتەوە ماڵەوە، تاوەکوو ئامادەکاری بۆ مێواندارییەکەی ئێوارە بکات. ئەوە یەکەمین جاری نییە کە ناچارە زوو کارەکەی خۆی بەجێ بهی□□□ت، حەفتەی یەک دوو جاران مێردە سمێڵ زلەکەی زەنگێکی بۆ لێدەدا تا دەستبەجێ بێتەوە ماڵەوە، جارێک مام کاکلی بانگهێشت کردووە بۆ نانی ئێوارە، جارێک کاکە سوور، جارێک مام هەینی، خۆ هاوڕێکانی هەر تەواو نابن، نا. هەرچەندە بێری زۆر جاران پێی گوتبوو کە ئاوا نەکات، بەڵام ئەم زڕتە زەڵامە هەر گوێشی پێ نەدەدا.
ل□ بەردەم بازاڕی کووران دابەزی و گۆشتێکی جوان، کیلۆیەک تەماتە، بڕێک بامیە و فەردە برنجێکی کڕی و لەگەڵ دەستی خۆی بردنیەوە بۆ ماڵەوە. هێشتا ماندووێتی نەحەسابووەوە، مێردە ورگنەکەی شیڕاندی و داوای نانی نیوەڕۆی کرد. بێری هەر بەپەلەپەل بڕێک پاقڵەی زەرد کرد و لەگەڵ پاروە ساوارێک و لەگەنە ماستاوێک، داینا لەپێشی. پێش ئەوەی سەروسمێڵی خۆشی بسڕێتەوە، چایەکیشی لەبەردەم دانا و ئینجا چوو بۆ ناندینەکە.
دوای ئەوەی قاپوقاچاغەکانی نانی نیوەڕۆی جوان جوان شۆرد، ئینجا دەستی کرد بە چێشت لێنان، لەلایەک تەماتەی کووز دەکرد، لە لایەک سەلکە پیازێکی سۆر دەکردەوە، لە لایەک گسکی لە ماڵە تۆزاوییەکەی دەدا، لەم لاشەوە بزگوڕ و شتومەکەکانی لەدوای مێردە مردۆخەکەی هەڵدەگرتەوە. لە دڵی خۆشیدا دەیگوت: «وەی دەنا ئەگەر وەکوو ئەم تەوەززەلە خانەنشین بوومایە، شەو و ڕۆژانم هەمووی لەگەڵ هەورینی

هاوسێمان دەبردە سەرێ.»
هەرچەندە بەری پێنج سالان لە مەردی گەورەتر بوو، کەچی هەشتا هەر دەبوایە کە کار بکات، بەڵکوو بتوانێت بژێوی ژیانی خێزانە نەدارەکەیان دابین بکات، بە تایبەتی کە مەردەکەی ڕۆژ هەتا ئێواران لە بن دیواری مزگەفتان دادەنیشت و یاری دەمینە و دامەی لەگەڵ پیرەمەرد و بێئیشانی گەڕەک دەکرد، ماوە ماوەش دەچووە گازینۆیەکەی نزیک ماڵیان و یەک دوو دەستە قوماریشی دەدۆڕاند، سەرباری ئەوانەش ئەم هەموو مێوانانەی دەهێنا یەوە ماڵەوە.
بانگی دوای نیوەڕۆیانی دا و بەری هەشتا لە ناندینەکە بوو و چێشتی لێدەنا، دەمنادەمیش دەبوایە بەهەڵەداوان بە دیوەخانەکە بڕوات تا پەرداخە ئاوێک، پیاڵە چایەک یان قاپە شفتییەک بە مەردەکەی ببات.
تاوناتاوێکیش شیڕەی مەردەکەی دەهات و بە تووڕەییەکەوە پێی دەگوت: «درەنگە نانەکە بۆ ئامادە نییە؟ ئێستا نا ئێستا ئەو هاوڕێیانەم دێن، وەکوو هەموو جاران شەرمەزارمان دەکەیت!»
بەرەبەری کاژێر چواری ئێوارە بوو، ویستی سەرخەوێک بشکێنێت، چوو بۆ لای مەردەکەی تا داوای لێ بکات تا چاوێکی لە برنجەکە بێت و دوای دە خولەکی تر ئاگرەکەی نزم بکاتەوە، بەڵکوو باش دەم بدات.
مەردەکەی هاواری کرد: «بۆ چما کارەکەرت دەزیوەتەوە، هەی تەحەو، کوێ و چێشت لێنانت بینیوە؟ ناشتەوە ئابڕوومان ببەی!»
مێوان هاتن و مێوان ڕۆیشتن، کەمەک قاپوقاچاغیان پیس کرد و دیوەخانەکەیان شڕ و وڕ لەدوای خۆیان بەجێ هێشت، بەریی شەکەت و ماندوو چاری ناچار شەو هەمووی بە قاپ شوشتن و خاوێنکردنەوەی دیوەخانەکە بەڕێ کرد. دوای یەک دوو کاژێر بە پشتی شکاوەوە بەرەو ژووری نووستنەکەی ڕۆیشت، هەشتا نەگەیشتبووە سەر سەرینەکەی، مەردی دەنگی هەڵهێنا و گوتی: «توخوا ژنەکە پەرداخێک ئاوم بۆ بێنە، ئەمڕۆ گەلێک ماندوو بووم.»

نووسینی: ئامانج شەروانی

مانای وشەکان:
زەنگ بۆ لێدان: تەلەفۆن بۆ کردن
بازاڕی کووران بازاڕێکی بەناوبانگی میللی شاری هەولێرە.
کووزکردن: قاش قاش کردن، پارچە پارچەکردن.

تۆ دوور ڕۆیشتووی، من هێشتا.. نەوزاد بەندی

من هێشتا لەو دەور وبەرە دەسووڕێمەوە ..
تۆ زۆر دوور ڕۆیشتووی ..
هیچ تۆڕێکی تەلەفۆن و ..
ئینتەرنێت ، پێت ڕاناگا ..
من هێشتا لە شەقام و
کافیتریا و
مەیدانەکانی گفت و گۆ ،
دێم و دەچم ..
تۆ سەد بەردت بەدوادا هەڵداوم ..
بە چەقۆیەکی تیژ ،
منت لە هەموو دەمارەخانەکانتا ،
کوژاندۆتەوە ..
من هێشتا بە باخە گشتییەکان و..
بە پارکەکان و ..
بە قاوەخانەکاندا ،
لەسەر مێزێکی دوو کورسی دادەنیشم ..
بە عەقڵی سوکی خۆم ،
هەمیشە دوو قاوە داوا ئەکەم ..
لە ژێر ڕەشماڵی چاوەڕوانیدا ،
وەک ئەو کەشتیەوانە ئاسمانییانە وەهام
کە چاوەڕێی هێمایەک ئەکەن لە ئەستێرە دوورەکانی گەردوونەوە ..
تۆ سەد چارشێوی وونبوونت داوە بەسەرتا …
لەسەد کون ، خۆت شاردۆتەوە ..
هەزار دەریا و زەریای تووڕە بوونت بڕیوە ..
لە هەرچی پیت و وشەی خولیا و تامەزرۆییە زویر بووی ..
لە هەموو بەرەکانەوە ، جەنگت ڕاگەیاند ..
لە هەرچی لووتکەی لەیادچوون هەیە ، منت فڕێداوەتە خوارەوە ..
لە هەموو ئەشکەوتەکانی پەنهانیی خۆت مەڵاس دا ..
من هێشتا لەو گوزەرەدا دەسووڕێمەوە ..
چاوەڕێم بەڵێی کامەرای شاراوە بوو ..
من بە ناو ئاپۆڕەی خەڵکا دێم و دەچم ،
چاوەڕێم لە دواوە هەردوو چاوم بگریت ،

بڵێی : هەڵی بێنە ، بزانە من کێم ..
من هێشتا بە تەمای ئەوەم
تکت بڕی ئامانەکە پێم بڵێ :
ئەو خانمە پارەی تۆی داوە ..
بڕوام بەخۆم هێناوە ، کاشێری چێشتخانەکە بڵێ :
حیسابی خواردنەکەی تۆ دراوە ، گەورەم ..
تۆ لە پشت هەورە تاریکەکانەوە ،
بەدوای تیژترین شمشێری بروسکەدا دەگەڕێی ..
لەناو شەپۆلی لافاوەکاندا ، چاوەڕێی ،
قاچم هەڵخلیسکێ و
لەناو قوڕاویی کۆڵانە هەژارەکانا بخنکێم ..
تۆ لەگەڵ کەلەپچە و سندما لە چەند و چووندای ،
بزانی مەچەک و بەلەکم ژمارە چەندن و
بە کامەیان قوڕومچە دەبن ..
من هێشتا چاوەڕێم لە کۆمێنتی ڕۆژنامەیەکدا ،
بنووسی هێندەی هەموو دنیا بیرت دەکەم ..
لە بەرایی تیکتۆکا بنووسیت ،
به هیچ هێزێ ، ناتوانم دەست بەردارت بم ..پاشاکەم ..
هێشتا بە تەمام ، بە کوپێ قاوەوە ،
لە پڕ بێیتە سەر مێزەکەم ..
چەپۆکێ بکێشی بە شانما و
بڵێی : تۆ غەریبیت داهێنا ، لەم شارە ، بەساقە !
بڵێی : هۆگربوون ، تۆ لەناو شەقامەکاندا نوسیتەوە ..
من هێشتا ، بە ساویلکەیی خۆم ، لەو باوەڕەدام ،
بەیانییەک بە دێلیق□ریی ، ڤیزەی
ووڵاتێکی بەفراویم بۆ ئەنێری ..
ئەڵێی سبەی شەو لە فڕۆکەخانە ، چاوەڕێتم ..
تۆ هەموو بەنداوەکانت بەسەرما تەقاندەوە ..
کۆتری هەموو گومەزەکانت هەڵفڕاند ..
هەموو کوکوختییەکانت شەواره کرد ..
هەرچی درۆن و ڕۆکێتە ،
له ئاسمانی منا ، داتمەزراند ..
تۆ هەرچی ووشە و پیتی نێوانمان بوو ،
پاشەکەوتت کرد ..
هەموو شاندەکانت گەڕاندەوە ..
پەرلەمانت هەڵوەشاندەوە ..
باڵوێزەکانت لە هەموو ووڵاتەکان کشاندەوە ..

وەزیرەکانت یەک لە دوای یەک ناردەوە بۆ ماڵەوە ..
هەموو پردەکانت تەقاندەوە ..
قوتابخانەکانت داخست و ..
مامۆستاکانت هەمدیسان تۆراندەوە..
قاچاخچییەکانت وا لێکرد هەموو نیشتمانی شیعرم ،
بخەنە ناو یەختێکەوە و
لە زەریایەکی نەناسراوا ، نوقمی کەن ..
من هێشتا چاوەڕێم عەسرێ ،
ئوتومبیلێ لە تەنیشتما ڕاوەستێ و
باسکێکی بلووری و
دوو تکتی فیلمی ئەدڤانچەری لێ بێتە دەرێ ..
بڵێی ، سەرکەوە هەموو شتێکم ! ، سەرکەوە ..
دوو سەعات با ئەکتەرەکان تەماشامان کەن ..
من هێشتا بە ساویلکەیی خۆمەوە ،
نیوە شەوێ لە خەو ڕائەبم ،
ئەڵێم تۆ بڵێی ئەو نەبێ ،
وەک لۆرێنزۆ ، ل□ بەردەرگا وەستابێ ؟
بە تەمام پرسگەی فەرمانگەکەم ،
بڵێ کەسێک چاوەڕوانتە ، لە ژێر دارگێلاسەکەی ئەوبەر ..
بە تەمام دایکم پێم ب□□□ :
کەسی وا باشت لە کوێوە ناسیوە ، کوڕم ..دوو ڕۆژە بە باوەشێک
گوڵەوە دێ ،
ئەڵێ هەنگەکەت لێم زیزە ، خانم !
من هێشتا له ژوورەکەت نەڕۆیشتووم ،
ئەبم بە هەڵم و پەنجەرەکەت دائەپۆشم ،
هیچم لەسەر نانوسی ..
لەسەر مێزەکەی ژوور سەرتا ،
مۆمێ دائەگیرسێ ، منم ، لە ڕوناکییەکەما هیچ ناخوێنیتەوە ..
لەگەڵ پانکەی بنمیچەکەتا ، ئەخولێمەوە ،
خۆت دائەپۆشیت تاکو شنەی منت بەرنەکەوێ ..
قەیتانی ناو ڕۆمانەکەی بەردەمتم ..
ئ□میچ□□نی ، ئەڵێی قەیناکا با لاپەرەکەم لێ وون بێ ..
من هێشتا لە سەربانی ژوورەکەت دێم و دەچم .. تەلەفۆن بۆ 114
ئەکەی ، ئەڵێی دزێک لە سەربانی ماڵەکەمە ، خێرا وەرن ..
لە باخچەی حەوشەکەتان ،
ئەو مینایە منم .. لەناو ئینجانەی ڕێڕەوەکەتا ، گەڵا تۆخەکەی
گوێچکە فیلەکە ، منم .. لە دەرگای سەلاجەکەتا ،

ئەو پەرداخە ئـاوەی کە هەر گەرمە ..ئەو سـەوزەیەی لــق و چڵەکـانی
شێواون .. ئەو گوڵدانەی تۆزی لێنیشتووە ، منم …
تۆ دوور ڕۆیشتووی .. من لەوێم ..
دووربینێ ، ناتدۆزێتەوە ئەمجارە ..
تەنانەت لەگەڵ ڕەشەبایش نایەیتەوە ..
هیچ هەورێ ناتوانێ قۆڵت ڕاکێشێ ،
پەڵەی ساڵێکت پێ ئیمزا کا ..
تەنانەت باڵندە کۆچەرییەکان ،
ناتوانن بارکۆدی هەنگاوەکانت تێبگەن ..
پۆلیسەکانی سەر سنوور ،
لە هیچ جوڵەیەکت ئاگادار نین ..
من هێشتا وەکو ئاڵودە ،
لای فرۆشگاکانی یادگاریی هەڵکورماوم ..
وەک سمۆرەی زستانێکی ڕێبەندان وام ..
تیشکەکانی خۆر .. تریفەکانی مانگیش دیار نین …
ئەو درەختەی لە پەنجەرەکەوە ئەیبینی ، منم ..
تۆ وەک گێژەڵوکە ڕەت ئەبی ..
ئەو بۆڵە ترێیانەی لە ژێر کەپرەکەدا ووشکبوون ..
ئەو زریانەی پاپۆڕەکان نوقوم ئەکا ، تۆی ..
خاڵخاڵۆکە مردووەکانی سەر تاقەکان ، منم ..
سەبح□ بەحە لق شکاوەکانی سەر شەقام ..
شەڕە چەقۆی نیوە شەوان ..
دەنکە شەونمەکانی سەرشانت ..
مینە چێنراوەکانی ناو مەزرا ..
کۆلاره خەمگینەکانی ئێواران ..
سنەوبەرە سووتێنراوەکانی قەراغ شار ..
ماسییە ڕەنگا و ڕەنگەکانی ناو کەمۆڵەکان ، منم ..
شاخە بڕاوەکانی شار ، ڕقی تۆ ..
برینەکانی فیشەک ، من ..
فیشەکەکانی ناوەندی برین ، تۆ ..

تۆ … دوور ڕۆیشتووی ..
من …هێشتا …

نەوزاد بەندی

غەزەلە نەوتراوەکان.. غەزەلی دووەم و کۆتایی.. ستیڤان شەمزینی

بۆ ناسینی خۆشەویستی من
رابردووی لێڵم مەپشکنە
فاڵ بۆ داهاتووی تاریکم مەگرەوە
سەیری ئەو گڕکانەی ئێستام بکە
لە شیعرەکانمەوە هەڵدەچێت
لەو بومەلەرزەیەی هەنووکە ورد بەرەوە
پێنووسی سەرکزم دەهەژێنێت

زۆر جار ئارەزوو دەکەم
کراسی قەترانیی بێهودەیی
ل□ بەرم داکەنم
بەرگی شاهانەی ئومێد بپۆشم
هەواڵی مەرگی چرۆیەک
پەشیمانم دەکاتەوە
زۆر جاری تر
ئارەزووم کردووە
یەخەی کتێبەکانی
خۆشەویستی دادڕم
نامەیەکی خۆکوژانە
بۆ شیعر بنێرم
خۆشەویستی
ژنێکی دڵ پڕ لە هەتاو
رسم دەکاتەوە بە خوری

نیگا یەکت

چاوەکانم بێ سەروشوێن دەکەن
بزەیەکت
بە رووبارێکی شەرابدا
رەتم دەکات
بە ئەسرینێکت
شەکری بیرکردنەوەم
تاڵ تاڵ دەبێت
بە یەک ماچت
لەسەر چیای خۆکوشتن
دێمە خوارەوە
ئازیزم
لەنێوان من و خۆکوشتندا
تەنیا و تەنیا
چیرۆکی خۆشەویستی تۆ هەیە

لە رووخسارتدا
غەمێکی ئەزەلی دەبینم
لە دەستەکانتدا
ماندووێتی کار سەیرم دەکا
لە قاچەکانتدا
هەنگاوەکانی غەریبی دەبینم
لە وشەکانتدا
سەرەتاتکێی نهێنییەکی مەزن
چاو دەکەم
لە دڵتدا
سێبەری پیاوێکی شەرمن دیارە
بێ ناونیشانترین پیاوی دنیا

ئازیزم دەمەوێت
تا دوا دڵۆپی دەریا
بکەمە مرەکەب
سینگی چی گەڵا هەیە
بیکەمە لاپەڕە
شیعری ورشەداری

خۆشەویستی تۆی
لەسەر بنووسم

دەستەكانم توند توند بگرە
پێش ئەوەی دەست بخەیتە
نێو ریشی سپی شیعرم
بەرلەوەی پەنجەكانت
بە خوێنی خەونی سەربڕدراوم
سوور ببن
بەرلەوەی دەستی خەم
بخەیتە ژێر تابووتی
ئەو نۆ پیتەی
لە گەرووم‌دا دەخنکێن
خ ۆ ش م د ە و ێ ی

ئازیزم
هۆن هۆن ئەشک دەبارێنم
من کە غەریبترین
پەڵە هەوری نیشتمان بووم
لە کوێ دەتوانم
بەسەر چاوی غەریبیتدا ببارم؟
کەی لەو گۆرانی□
سەرهەڵگرتووە تێدەگەم
بەلێوی ئەم مەنفایەوە
وشک بۆتەوە؟

تاکو زیندوو بم
بیرت لێ دەکەمەوە
دەمەوێت وەک ماچێکی تینوو
لەنێو دوو رووباری سینگت بنووم
دەزانم بە شەپۆلێکی تووڕەدا
وەک بەلەمێکی تێکشکاو
فڕێمدەدەیتەوە کەنار و

لـە گۆڕی هیوایـەکی هەڵوەریودا
دەمنـێژیت

من کەوتوومەتە بۆسەی مردنەوە
سەیرە هێشتا چاو بۆ ژیان دەگێڕم
مۆمی عەشق
لـە شەوەزەنگی بێ تۆیدا هەڵدەکەم!
ئاگری شیعر دەنێم
بە بەرۆکی مەرگەوە
وەک فیشەکێکی وێڵ
بە تەوێڵی تۆوە دەنوسێم
چەند جوانە ئەم چارەنووسە!!

لـە ژێر ساباتی رەشپۆشی گریاندا
فرمێسکێکی کۆچەریی دەمناسێتەوە
سەری دەسوڕمێ
چۆن چڵی پێکەنینم شکا!؟
چۆن خەنجەری تەنهایی
جەرگی خەیاڵی پێکەوەبوونی
خەڵتانی خوێن کردووە!؟
هێندە کەمدووە
هیچ ناڵێت و بە ئەسپایی
بەروومەتی شیعرمدا دێتە خوار

عەشقی هوروژمداری من
لـە گیرفانی بیابانی ساردوسڕتدا
کاڵ دەبێتەوە
ماچەکانیشم
بەدەم چاوەڕوانییەکی تولانییەوە
دەبنە مشتێک تۆزی بەردەم رەشەبا
ئازارە چرۆکردووەکانم بەر دەگرن
دەبنە هەڵوژەیەکی تاڵی
نێو شەوە شادەکانم

دەبنە هەناسەیەکی ساردی
نەو رۆژە گەرمەکانم

سرودی تێکۆشان.. بەرتۆڵت برێخت.. و: گۆران عەبدوڵڵا

خەڵکی جیهان، پێکەوە
لە پێناوی خەمی هاوبەش، دەست لەناو دەست
ئێستا کات و ڕۆڵی تۆیە.

پێشکەوە و لە بیر نەکەی
ئەوکاتە هێزی یەکێتیمان دەبینرێ کە دەبین!
کاتێ برسیت یاخود تێری
بە پێشەوەو لە بیرنەکەی
تێکۆشانمان!

ڕەش یان سپی، قاوەیی و زەرد
ئەو ناکۆکییە کۆنانە توڕهەڵدە لاوە
کاتێک گوێ هەڵدەخەیت بۆ هاوخەباتت
زۆر زوو دەبنە خاوەنی یەک باوەڕ.

پێشکەوە و لە بیر نەکەی
ئەوکاتە هێزی یەکێتیمان دەبینرێ کە دەبین!
کاتێ برسیت یاخود تێری
بە پێشەوەو لە بیرنەکەی
تێکۆشانمان!

گەر بمانەوێت ئەمە بێتە دی
تۆو و پشتیوانیتمان دەوێ
ئەوە خۆتانن کە لێی هەڵدەن
ئەگەر زمان لێیەکتردەن.

پێشکەوە و لە بیر نەکەی
ئەوکاتە هێزی یەکێتیمان دەبینرێ کە دەبین!
کاتێ برسیت یاخود تێری
بۆ پێشەوەو لەبیرنەکەی
تێکۆشانمان!

فەرمان ڕەوا چەتەکانمان
هەمیشە خوازیاری نەوەستانی دەمەقاڵێکانمانن
یارمەتیدەرە بۆ بەلارێدا ڕۆشتن و دووبەرەکیمان
بۆیە دەتوانن هەر دەسەڵاتداربن.

پێشکەوە و لە بیر نەکەی
ئەوکاتە هێزی یەکێتیمان دەبینرێ کە دەبین!
کاتێ برسیت یاخود تێری
بۆ پێشەوەو لەبیرنەکەی
تێکۆشانمان!

کرێکارانی جیهان، یەکگرن
ئەوە ڕێگای لەدەستدانی کۆت و بەندتانە
هێزی ئێمە وا لەشەردان
بۆ نە هێشتنی جەورو ستەم.

بۆپێشەوەو لە بیرنەکەی
تا بە ئامانجی خۆمان دەگەین
کاتێ برسین یاخود تێرین
سبەینێ, سبەینێی کێ دەبێ؟
ئەی دونیا، دونیای کێ دەبێ؟

و: گۆران عەبدوڵڵا

سەرچاوە:
https://allpoetry.com/Solidarity-Song
[Eugen Berthold Friedrich Brecht [1898-1956

لە رۆژنامەی رەوت ژمارە ٢٩ بەشی بانێژەی ئەدەب و کەلتور بڵاوبۆتەوە..